

Szilvággy

TELEPÜLÉSKÉPIARCULATIKÉZIKÖNYV
2018.03.22.

13/2018.(III.22.) számú határozattal elfogadva

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés
2. Szilvagy bemutatása
 általános településkép, településkarakter
3. Örökségünk
 a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők
4. Településképi szempontból meghatározó területek Szilvágyon
 eltérő karakterű területek lehatárolása, a településképi, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával
 Átalakuló, új településrész
 Beépítésre nem szánt terület
5. Építészeti útmutató
 Telepítés
 Magasság
 Tetőhajlásszög
 Tetőforma
 Szín
 Terepalakítás
 Kerítések
 Ajtók, ablakok
 Homlokzatképzés, anyaghasználat
 Részletek
 Kertek
 Utcák, terek
6. Példák épületek, épített részletek
7. Példák sajátos építményfajták
 sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

BEVEZETÉS

1

Jelen kézikönyv létrejöttének célja Szilvagy község arculatának, megjelenésének bemutatása olyan ajánlásokkal kiegészítve, amelyek értő használattal alkalmas eszközei lehetnek a közterületek, épületek, zöldfelületek és általában a mindennapi környezetünk megújításának. Az arculati kézikönyv többek között ahhoz nyújt segítséget, hogy hagyományainkból építkezve együtt formálhassuk Szilvagy község jövőbeni képét, megőrizve az eddigi eredményeket is.

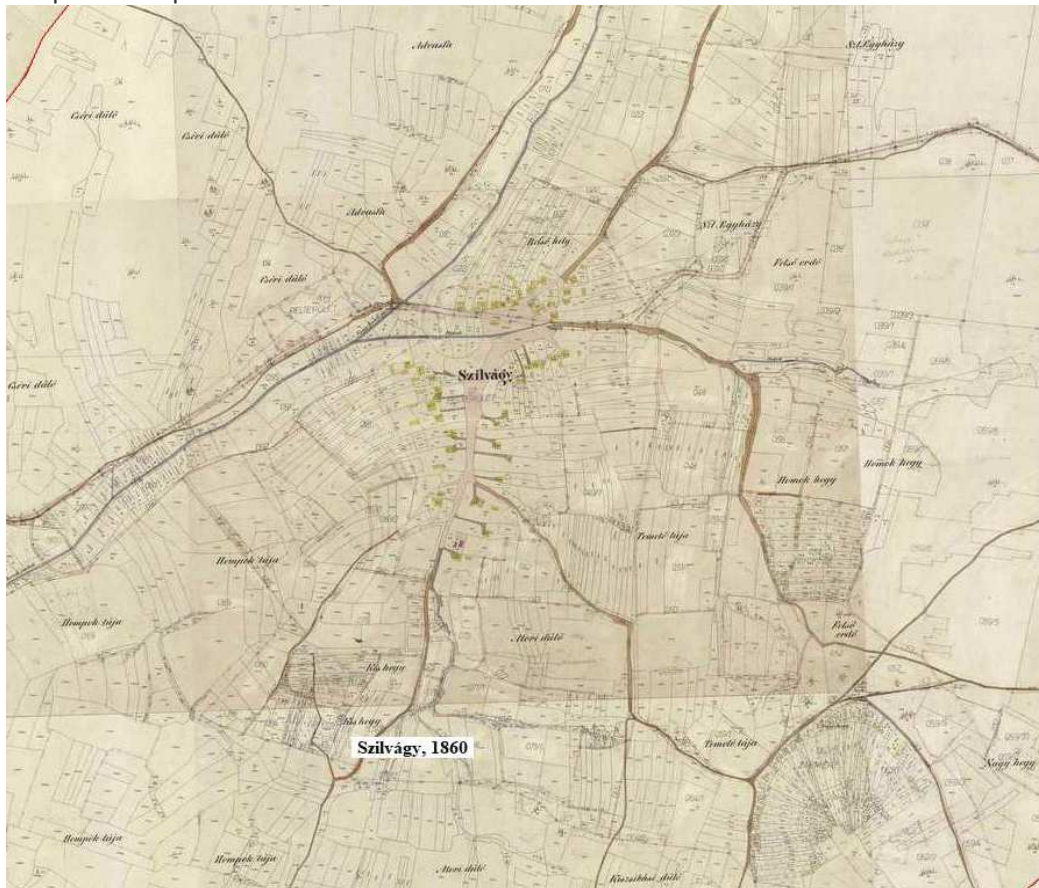

Szilvagy látképe a temetőtől.

SZILVÁGY BEMUTATÁSA

Szilvagy Zala megyében, Zalaegerszegtől 26 km-re, a Göcsej nyugati oldalán található település. Szilvagy a Medesi-patak északkelet-délnyugat irányba lefutó völgyében terül el, amelyből több kisebb domb (Nagy-hegy, Kis-hegy, Homok-hegy), oldalvölgy, észak-déli irányba hosszan elnyúló völgyközi hát emelkedik ki. A község tengerszint feletti magassága 193-210 m közötti. Az igazgatási terület legmagasabb pontja a délkeleti határban emelkedő Nagy-hegyen (247 m), a legalacsonyabb pontja a patak völgyében (192 m tszf.) van.

Nevének első írásos említése 1343-ból ered. Két Szilvágyról értesülünk, az egyikben Szent Márton tiszteletére épült templom állt. "Ozyagh"-nak hívták, ekkor a Bánffyak tulajdona, majd a Nádasdyak kezére kerül. Az 1389-es oklevelekben Alsó-és Felsőszilvagy néven szerepel. Aszivagy néven is említették, amely kiszáradt patakmederre is utalhat, de a szilva népies elnevezését is bele lehet érteni. 1421-ben a plébánosa János. A török harcok idején 1576-ban a falut felégették, a lakosokat elhurcolták a törökök. 1578-ban a rovásadó összeírásakor 2 lakott portát találtak, a többi telek pusztá volt. A két falu 1644-ig volt a Bánffyak birtoka, ekkor a férfiágon kihalt család helyett a rokon Nádasdyak kezére került. A XVII. század folyamán a hadi eseményektől és a kettős adóztatástól egyaránt szenvedett a lakosság, 1649-ben például a szentpéteri katonák rablásai miatt panaszkodnak a földesuruknak, Nádasdy Ferencnek. A Nádasdyak többévnnyi adómentességet biztosítottak az új telepeseknek, és 1659-ben szőlő telepítésére is adtak engedélyt, 15 év adómentességgel. Felső-Aszilvagy területét az alsó-aszilvagyiak bérelték, majd fokozatosan egybeolvadt a két határ. A XVIII században már csak egy 'Sziagy' települést ábrázolnak a térképek. Amikor Nádasdy Ferenc országbíró 1671-ben, a Wesselényi féle összeesküvésben való részvételért lefejezték, birtokait elkobozták, azok a kincstárra szálltak. Királyi adományból kapták az Eszterházyak a XVII. század legvégén. 1703-ban 20 család lakta a falut. 1773-ban már Szilvágnak is említik. 1778-ban még állt a Szent Adorján tiszteletére szentelt, de már akkor is romos katolikus temploma. Az 1811. évi összeírás már erről sem tesz említést. Ekkor lett Nova filiája (leányegyháza). A régi templom romjai 1864-ben is még álltak a mai Szentegyház-dülő területén. 1994-ben új templomot kapott a falu.

Szilvagy 1860-as kataszteri térképen.

A település igazgatási területe (vizsgálati terület) Zala megyében fekszik. Tájépföldrajzi szempontból (MTA FKI 1990-es kistájkatasztere alapján) a Nyugat-Magyarországi-Peremvidék nagytájban, a Zalai-dombvidék középtájban, Nyugat-Zalai-dombság részként a Közép-Zalai-dombság (Göcsej) kistájban fekszik.

Domborzat

A Felső-Zala, a Kerka és a Válicka völgye által határolt, magasra kiemelt, eráziós-deráziós dombság jellemzi a kistájt. Domborzatilag a Vasi-Hegyhátra emlékeztet, de felszíne alacsonyabb és sokkal tagoltabb. A jobbára jégkorszaki vályoggal fedett, pannóniai alapzatú dombsági táj legmagasabb pontjait északi és keleti kordalékkúp-maradványos vízvásztó tetői (pl. Kandikó-hegy 304 m, Baki-hegy 298 m, Cigány-hegy 285 m) hordozzák. Átlagos magassága 240 m fszf. Dél-délnyugati irányban lejtősdő felszínét az eróziós és deráziós völgyek sűrű hálózata lépcsőzetesen lehanyatló párhuzamos dombsorokra és keskeny aszimmetrikus völgyközi hátakra tagolta. Vízzintes és függőleges tagoltsága (az átlagos völgyűrség 5,7 km/km², az átlagos relatív relief 53m/km²) egyaránt jelentős.

Szilvagy a Medesi-patak északkelet-délnyugat irányba lefutó völgyében terül el, amelyből több kisebb domb (Nagy-hegy, Kis-hegy, Homok-hegy), oldalvölgy, észak-déli irányba hosszan elnyúló völgyközi hát emelkedik ki. Így a felszínmozgalmasság szempontjából a települést ölelő táj morfológiája igen változatosnak tekinthető. A község tengerszint feletti magassága 193-210 m közötti. Az igazgatási terület legmagasabb pontja a délkeleti határban emelkedő Nagy-hegyen (247 m), a legalacsonyabb pontja a patak völgyben (192 m tszf.) van. Lejtőkategóriák szempontjából az erdővel borított domboldalak zöme meredek (25,1-40%), a kertekkel és gyümölcsösökkel borított részek a dombos (12,1-25%), a szántókkal, rétekkel fedett részek pedig lankás (5,1-12%) lejtőhajlások a jellemzőek.

Földtani adottságok

A mozgalmas reliefű táj energiahordozókban, mélységi hévizekben és építőanyag-ipari nyersanyagokban egyaránt gazdag. Energiahordozók közül említésre érdemes a környéket behálózó szénhidrogén-telep. A táj túlnyomó része 80°C-nál melegebb karsztvíz reménybeli területének minősül. A település déli részén a Szil-2 fúrás pont termálkutat jelöl. A dombsági kistájt borító fiatal üledékes kőzetek közül a felsőpannóniai agyag a fedőjébe települt galciális vályoggal és a szoliflukciós vályogos, löszös üledékekkel együtt a durvakerámia-ipar jó minőségű nyersanyaga.

Éghajlat

Mérsékelt hűvös – mérsékelt nedves éghajlatú, amelynek a déli része megközelíti a nedves éghajlati típust. A napsütés évi összege 1850-2000 óra között mozog. Az évi középhőmérséklet 9,5 °C körüli, a vegetációs időszak 15,5 °C. Április 15. és október 14. között mintegy 182-183 napon (fagymentes időszak) keresztül a napi középhőmérséklet meghaladja a 10 °C-ot. Az évi csapadékösszeg 750-800 mm, a déli részek azonban kevéssel a 800 mm-t is meghaladja. A nyári félév csapadéklátása 450-460 mm. A téli időszak hótakarós napjainak száma 40 körül van, az átlagos hóvastagság 40 cm körüli. Az ariditási index 0,88-0,94. A leggyakoribb szélirányokat elsősorban a völgyek futása határozza meg. A kiemelkedő területeken az északi és jóval kisebb gyakorisággal a déli szélirány az uralkodó, az átlagos szélsébség a szélvédettségétől függően 2,5 m/s.

A táj éghajlati és a domborzati adottsága az erdő- és vadgazdálkodásnak valamint a turisztikának kedveznek.

Vízrajz

A kistáj északi nagyobb része a Zala jobbparti vízgyűjtője a Baki-Válicka völgyéig, déli része pedig a Csértán és az Alsó-Valickán át a Kerkához folyik. Szilvagy a Kerka-patak vízgyűjtőterületének északi részén fekszik. A település igazgatási területe ez utóbbihoz tartozik. Egyetlen jelentősebb vízfolyással rendelkezik - a Medesi-patak -, amely a Kerkába folyó Cupi-patakba torkollik. Sokkal több csapadék hullik a tájra, mint ami elpárolog, ezért jelentős vízfelesleg keletkezik.

Lf = 7 l/s.km²

Lt = 28 %

Vf = 150 mm.

A felszíni lefolyási viszonyok kiemelkedően jók, de ez a talajerózió szempontjából kifejezetten kedvezőtlen. Jelentős a vízfolyások vízhozam-ingadozása. Árvizek tavasszal és ősszel, kisvizek nyár végén gyakoriak. Az áradások gyorsan keletkeznek, de gyorsan le is vonulnak.

Talajvizet jobbra csak a völgyekben találhatunk 2-4 m közötti mélységben. A völgyközi hátság területén már sokkal kedvezőtlenebb a helyzet, mivel a talajvíz csak nagy mélységben érhető el. Kémiaiag egységesen kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos jellegű. Közepes keménységű (15-25 nk°), szulfáttartalma is kevés (60 mg/l alatt). A rétegvíz-ellátottság jóval kedvezőbb. A 100 m-nél mélyebb pannon-pleisztocén rétegekből jó minőségű, bővíző kutak táplálkoznak. A rétegvizek mennyisége 1-1,5 l/s.km². Artézi kutak csaknem minden községben létesültek. A község igazgatási területe érzékeny felszín alatti vízbázist nem érint.

Talajadottságok

A völgyekkel szabdaltságot kistáj periglaciális vályog és agyag talajképző kőzetén egyrészt pszeudoglejes barna erdőtalajok, másrészt – ahol ez az üledék karbonátos maradt – agyagbemosódásos barna erdőtalajok képződtek. Nyugatról kelet felé szabályos talajszorozat alakult ki. Nyugaton – így Szilvagy területének nagy részén is – pszeudoglejes barna erdőtalaj borítja a felszínt. A bőséges csapadékhözam miatt fokozatosan érvényesül kedvezőtlen vízgazdálkodásuk. Rosszul vezetik a vizet, ezért gyakran pangóvíz alakul ki a talajban, ami oxigénmentes körülményeket eredményez. A redukció káros talajképződési folyamatokhoz vezet, rossz a tápanyag-gazdálkodásuk, savanyú a pH-juk, nehezen művelhetők. Termékenységük gyenge (VIII.). Többnyire erdőterületek (kb. 61 %).

A patak völgyek karbonátmentes alluviumán főként öntés réti talajok fordulnak elő. Ennek tulajdonságait az időszakos vízborítottság és a rendszeresen megismétlődő üledék-felhalmozódás szabja meg. Mechanikai összetételük vályog, vagy agyagos vályog. Termékenységük a humuszanyagok mennyiségétől függően alakul és a VI-VII. termékenységi kategóriák között váltakozik. Jelentős a rétek részaránya.

A meredek völgyoldalakon a felületi talajleöblítés is és a vonalas felárkolódás is jelentős talajpusztuláshoz vezet. Helyenként olyan nagy mértékű, hogy a talajképződésben az erózió válik uralkodóvá, amelynek következtében úgynevezett földes kopárak képződnek.

Növényzet

A kistáj növényföldrajzi tekintetben átmenetet képez két flóraidék között. Mind a Göcsej (Petovicum), mind az Alpokalja, a nyugat-dunántúli flóraidék (Praenoricum) nyugati peremén helyezkedik el összekötő kapocsként nyugati és déli flóraidékek ill. flóratartományok felé. A terület növénytakarójának kialakulásában számos tényező (pl. éghajlati, talajtani adottság) szerepet játszott, amelyeket az ember tájalakító tevékenysége tetézt be. A Drávától északra haladva egyre csökken a balkáni és a szubmediterrán, alpin-balkán fajok száma, keletről nyugat felé pedig egyre kevesebb a xerotherm, pusztai elem, ill. a pannon flóra bennszülött elemei is teljesen eltűnnek. Ezzel ellentétben egyre nagyobb teret foglalnak el a mezofil-higrofil fajok, azaz az atlanti-mediterrán, vagy a magas hegyvidékekről leereszkedő, ún. dealpin elemek.

A Zalai-dombvidéket zonális bükkösök (Vicio oroboidi-Fagetum) borítják, nyomokban még kapcsolat mutatható ki a nyugat-balkáni bükkösökkel. A göcseji dombok legelterjedtebb potenciális erdőtársulásai a gyertyános kocsánytalan tölgyesek (Quercus petraeae-Carpinetum). A déli kitettségekben kisebb foltokban cseres-kocsánytalan-tölgyesek (Quercetum petraeae-cerris) is megjelennek. A Göcsejre jellemző kavicsos dombhátakat jobbra összefüggő, lombegyes fenyvesek (Myrtilli-Pinetum, Pino-Quercetum) borítják. De találkozhatunk tiszta, elegyetlen erdei fenyves állományokkal is, amelyek főleg az egykori tölgyesek helyét foglalták el. A lepusztult, kilúgozott, sovány kavics talajokon nyírerdők fejlődtek ki, a völgyekben futó vízfolyásokat pedig fűzesek és tölgy-kőris-szil ligeterdők (Quercus-Ulmetum) kísérik, helyenként hegyi égerligetek (Alnetum glutinosae-incanae) is megfigyelhetők.

A völgyekben egyre inkább réteket, legelőket és szántókat találunk. A lágyszárú társulások között meghatározóak a különféle magasságosok, az ecsetpázsitos kaszálórétek vagy sodbúzás mocsárrétek. A különféle kaszálórétek sok száz éves emberi beavatkozás hatására alakultak ki. Fennmaradásuk csak az évenkénti rendszeres kaszálás eredményeképpen biztosítható.

Az erdőművelésbe vont területeket vegyeskorú, zömmel lágylombos, helyenként fenyőerdők fedik.

A mezőgazdasági területeken elsősorban őszi búzát, zabot, kukoricát, tritikálét termesztenek.

Állatvilág

A táj faunisztikai feltárása még várat magára. Általánosságban elmondható, hogy a Nyugat- és Dél-Dunántúl állatvilágának vegyes képét mutatja. Jellemző mozaikossága, a mély, nedves, párás völgyekben és a viszonylag száraz, kavicsos dombhátakon található élőhelyek közötti kontraszt. A fauna fajösszetételében még jelentkezik a nyugat-balkáni (illír) hatás, az atlanti-mediterrán és az alpi faunaelemek jelenléte azonban sokkal meghatározóbb.

A kistáj egyik meghatározó erdőtípusa a telepített elegyetlen erdei fenyves valamint az őshonos elegyes erdei fenyves. Míg az előbbiek inkább a széles tűrőképességű fajok élőhelye, addig az utóbbira a rovarfauna gazdagsága a jellemző. Az erdeifenyő kiterjedt állományai miatt a túleveleiken élő nagylepkék fajok száma viszonylag magas. A hártvásszárnyúak között is számos fenyőspecialista található: erdeifenyő-szövőgarázs, kékestű szövő-darázs, óriási-fadarázs gyakori kártevők. A különféle fenyőormányos fajok szintén jellemző kártevők. A tölgy után az erdei fenyő az, amelyben a legtöbb díszbogár faj lárvája fejlődik. A cincérek közül is sok fenyőhöz kötődő faj él a területen.

A bükkösök rovarfaunáját alapvetően a lombkorona teljes záródása határozza meg: napfényigényes rovarok szinte teljesen hiányoznak, vagy csak lombfakadás előtt vannak jelen. A bükkösök másik jellemzője a lassan lebomló, néhol vastag rétegben felhalmozódó, örökkön nyirkos bükkvar. Ez a közeg ideális a csigaközösségek számára (nem a házas csigáknak). A nedves környezetben a nagytestű futóbogarak is magas egyedszámban fordulnak elő. A futrinkák (bőr-, rezes, ligeti) mindenfelé gyakoriak.

A gyertyános-tölgyesek rovarfaunája is igen gazdag. Magas egyedszámban fordul elő a gyapjaslepke, a gyűrűspille. A korhadó tölgytuskókban fejlődik a szarvasbogár, de mellett számos díszbogár, cincérfaj is számára is megfelelő élőhely.

Az ecsetpázsitos kaszálórétek a nappali lepkék (színtjászó-, sáfrány-, árvácska gyöngyház-, ökörszemlepkék) fontos táplálékforrása.

A kistáj vízfolyásai értékes vízi rovarvilággal rendelkezik. A vízfolyások halfaunáját eddig még nem vizsgálták. A Mura vízgyűjtőjén folytatott, illetve a Kerkát is érintő kutatások alapján számos faj előfordulása feltételezhető: pl. csuka, dévérkeszeg, szélhajtó kűsz, rózsás márna, fenékhajó küllő.

A herpeto-faunáról is szórványos adatok találhatók. Valószínűsíthető, hogy a hazai fauna jellemző fajai itt is megtalálhatók: sárgahasú unka, gyepi béka, mocsári teknős.

A madárvilág szempontjából meghatározó a vidék nagyfokú erdősültsége, a fenyvesek nagy kiterjedése, a rétekkel, kaszálókval feldarabolt üde gyertyános-tölgyesek mozaikfoltjai, az öreg, gyakran felhagyott gyümölcsösök, valamint a külterjes gazdálkodási módok fennmaradása. A fehér gólya fészkelőhelyét szinte már kizárólag települések közelében választja ki. A vizek mentén gyakran fordul elő tőkés réce. A ragadozó madarak közül a Göcsejre jellemző a darázsölyv. A sík- és dombvidéki mezőgazdasági táj jellemző madara a fűz, a fűz, amelyek tarlókon, parlagon hagyott szántókon fészkelnek. A magasfűű rétek fokozottan védett madara a haris. A gyöngybagoly állománya napjakra visszaszorult. A kúvknak öreg gyümölcsösök, idős fákkal tarkított fás legelő, kaszálók adnak megfelelő élőhelyet. A víz fölé benyúló fákkal szegélyezett, kishalakban és vízi rovarokban gazdag vizek a jégmadár számára kiváló táplálkozó helye. Szárazabb bozótos területek gyakori költőmadara pl. a cigánycsuk.

Az erdőkben előfordul a borz, nyuszt, az erdei pocok, a különféle erdei egerek. A rókanak mindenféle túlnépesedett állományai élnek hasonlóan a vaddisznóhoz. Jellemző még a gímszarvas.

ÖRÖKSÉGÜNK

a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők

3

A községben egy műemlék szoknya harangláb található. Épült a XIX. század elején. A település főutcája mentén, szabadon álló, négyzet alaprajzú, szoknya harangláb. Szoknyáját négy, a talpgerendák végére állított oszlop tartja. A torony törzsét négy oszlop alkotja. A szoknya és a gúlasisak is cserép fedésű. A szoknya alatti rész és a toronytest deszkaburkolatú. Déli homlokzata előtt fa feszület, pléh korpusszal. A keresztszárak találkozásánál fából faragott pálmaágak, a felső keresztszáron pléh iratszalag és rózsadísz.

A harangláb és kereszt fényképei

Templom hiányában a szentmisék az iskolákban, szabadtéren, pajtában, majd a kultúrházban voltak. De a Szilvágyiak a mostoha körülmények között is megőrizték hitüket. 1993-ban döntött a falu, hogy templomot épít. A templom építéséhez az Önkormányzat biztosított területet. Simon Ferenc polgármester és képviselőtársai támogatták, Molnár János esperes és a falu lakosságának kezdeményezését, illetve adomány gyűjtést szerveztek. Az egyházmegye támogatásával és adományokból épült fel a templom, amely a Szombathelyi Egyházmegye tulajdona.

1993. június 16-án történt az első kapavágás. 1994. április 30-ra az épület elkészült. Ideiglenes oltár és ülőhelyek kerültek a templomba. 1994. március 8-án volt az első szentmise. A nyár folyamán elkészült a belső berendezés.

Így érkezett el a templomszentelés napja: Dr. Konkoly István megyéspüspök ünneplő hívek sokaságától körülvéve 1994. augusztus 7-én felszentelte Szilvágy új templomát a Szent Jób tiszteletére. (fényképek a templomról)

KERESZTEK, SZOBROK, EMLÉKMŰVEK:

Szűz Mária szobor (144/1 hrsz), Hősi emlékmű (144/1 hrsz), Szent István szobor (84 hrsz)

Milleneumi emlékmű és kopjafa 84 hrsz.

044/8 hrsz kereszt. 084 hrsz temető kereszt.

TEMETŐ

A község temető falutól keletre, a külterületen található. A 084 hrsz földrészleten van a Homokhegy felé vezető út mellett. A temető hosszan nyúlik el É-D-i irányban, a meglévő út mellé simulva. A parkolás az előtte lévő területen van jelenleg megoldva, azonban a 083/11 hrsz területen egy rendezett, aszfaltburkoltú parkoló található. A temető korszerű ravatalozóval ellátott.

A 084 hrsz temető fényképei

Szilvágyon Natura 2000 terület nem található. Az országos ökológiai hálózat övezetei közül a magterület és az ökológiai folyosó övezet megtalálható.

Szilvágy területén botanikai, zoológiai és ökológiai, és általános táji szempontból kiemelkedő értéket képviselnek, meghatározó tájkarakterű területek:

Csóri-dülő – Orbán-láp: védett fajok, a göcseji fenyőrégióban fennmaradt mintaerdő, táji-ökológiai jelentőségű

Medesi-patak völgye: forráslápok, ritka és védett növényfajok, életközösségek

Alsó-erdő: védett fajok, a göcseji fenyőrégióban fennmaradt mintaerdő, táji-ökológiai jelentőségű

Varga-tóka – Homokhegy: nedves rétek, nádasok madarai, kétéltűek.

Nagy-hegy: általános értékkel bíró, tájképileg is értékes területek

Kisároki-rét: vizes élőhely kékperjéssel, sásokkal

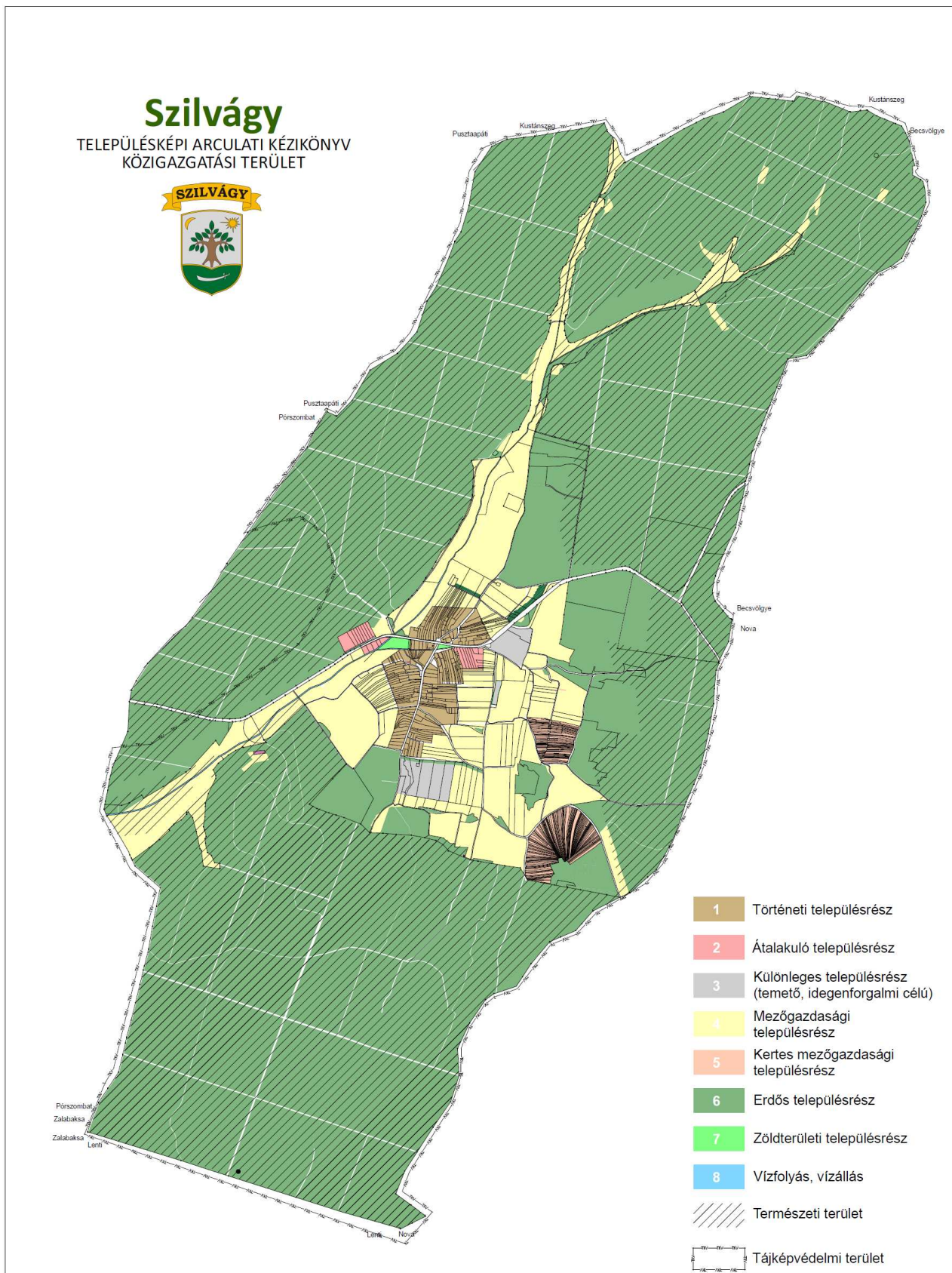
Temető: védett orchidea termőhelye

Felsőerdő-Gyurminci: védett fajok, a göcseji fenyőrégióban fennmaradt mintaerdő, táji-ökológiai jelentőségű

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

4

eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával

TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSRÉSZ

Szilvagy településszerkezete egy észak-déli irányban elnyúló úti falu képét mutatja. A település magja az Ady utca, amelyre merőleges a Béke utca és annak elágazásai.

A történeti településrész utcáiban az utcával párhuzamos tetőgerinc a jellemző. A tetők kontyoltak vagy sátoztetős az újabb beépítések esetében. Az épületek telepítése utcával párhuzamos vagy „L” alakban hajlított és az udvar felé gazdasági épületekkel folytatódó. Egy-két utólagos tetőtér beépítés kivételével az épületmagasságuk is közel azonos. Az illeszkedéshez javasolt tető a teljes kontyos utcával párhuzamos gerincű fedések. Az épületek fényképeit lásd lent és a következő oldalon.

Történeti településrész utcaképei Ady és Béke utca

A történeti településrészen az utcában, illetve az 1980-as évek tetőtér beépítései esetén találunk oromfalas kialakítást. Ezek azonban nem válták általánossá. Mivel ezek csak szorványosan vannak jelen a településképe ott javasolt az alkalmazásuk, ahol a szomszédos épületek is oromfalasak pl: Ady utca 47., Béke u. 71. hsz-ú szakaszán, különben a kialakult utcaképben idegenként hatnak.

Ady és Béke utcai oromfalas lakóházaira példa.

ÁTALAKULÓ TELEPÜLÉSRÉSZ

A Béke nyugati és keleti vége átalakuló településrészként kerül besorolásra. Jellemzőjük, hogy beépítésük a legújabb korból való és a foghíj telkek révén új telekalakításokra, új beépítésre a jövőben is lesz lehetőség. A beépítések a sáttortetős háztól a városias típustervekig, majd a legújabb lakóházakig többféle formát vegyesen tartalmaznak. Az egyidőben épült házak csak egy-két szomszédos telek esetében alkotnak egységesebb utcaképet. A javaslat az, hogy a tetőforma a szomszédos épületek jellegzetességeit követve kerüljön majd meghatározásra. Az épületmagasságra javasoljuk a szomszédos lakóházak épületmagasságát is figyelembe venni, hogy magasházak mellé lehetőleg tömegben illeszkedő épület kerüljön, átmenetet képezve pl: egy alacsonyabb lakóház között.

A javaslat itt a homlokzati színek tekintetében érhető tetten, a világos, tört és pasztel színek alkalmazását javasolva, elkerülve a harsány, élénk, utcaképből kirívó megjelenés létrejöttét.

Béke utca 1-7.hsz. lakóházai.

Béke utca 54.hsz. lakóháza.

KÜLÖNLEGES TERÜLETEK

Különleges vendégváro terület

Az Altán dűlőben a Szil-2 melegvizes fúrásponthoz közel a melegvízre alapozható idegenforgalmi fejlesztés területe került kijelölésre. A turisztikai és esetleges gyógyászati célú felhasználása, a terület beépítése nem kezdődött meg. Javasoljuk a nagyméretű terület tájbaillesztése érdekében a külső telekhatár mentén fásítani.

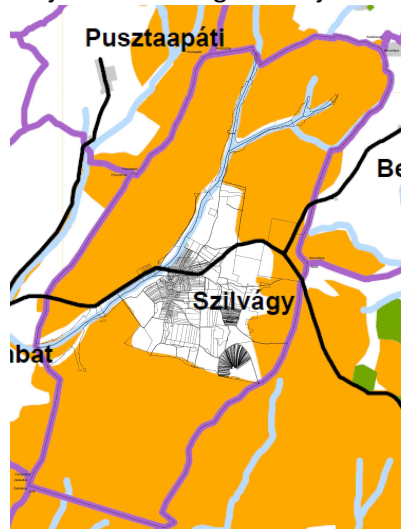
A 061/1-2 hrsz-ú major területe vendégváro különleges területként került besorolásra 4,9 ha nagyságban. A területen a felhagyott mezőgazdasági major van. A lakóterülethez közel eső részen azonban turisztikai hasznosítás nem kezdődött meg. Javasoljuk a meglévő véderdők megtartását, a Zalaegerszeg felé menő út felől a közlekedési hatások mérséklése érdekében. A délkeleti oldalon pedig a látványhatás javítása érdekében új fásítás megvalósítása javasolt.

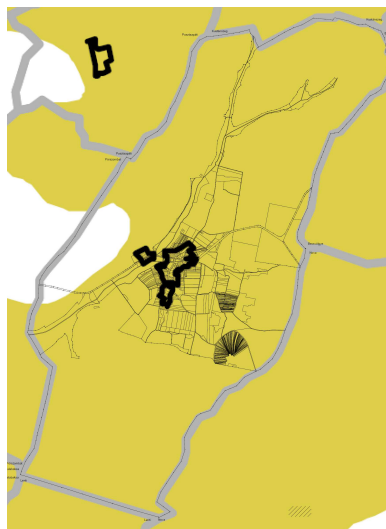
A 061/1-2 hrsz-ú vendégváro funkcióra tervezett terület

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

A település igazgatási területe Zala megyében fekszik. Tájföldrajzi szempontból a Nyugat-Magyarországi-Peremvidék nagytájban, a Zalai-dombvidék középtájban, Nyugat-Zalai-dombság részként a Közép-Zalai-dombság (Göcsej) kistájban fekszik. Külterületének jelentős része az ökológia hálózat övezetéhez tartozik, a meglévő tájhasználat megtartása javasolt.

Ökológia hálózat övezete

Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete

Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területen toronyszerű építmény kilátó kivételével, hírközlési adótorony, szélerőmű elhelyezése nem javasolt. Ökológiai hálózat területén és tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területen javasoljuk a reklámhordozók elhelyezésének tiltását.

Az igazgatási terület 16%-a áll csak mezőgazdasági művelés alatt. A mezőgazdasági területek a települést szinte gyűrűként veszik körül mintegy tisztást alkotva a sűrű erdő közepén. A szántókkal borított dombhátak több pontjáról az egymással szemközti domboldalakra, a településre rálátva szép panoráma tárul fel.

Jellegzetes, hogy a nagy, összefüggő szántóföldi táblák mellett jelentős kiterjedésű gyepterületeket találhatunk, amelyek összességükben nagyobb területet tesznek ki, mint a szántók. A gyepek a mezőgazdasági területek 52%-át adják, a szántóterületek a 43%-át. Hosszú, összefüggő gyepsáv övezi a Medesi-patakot, de ugyancsak nagy kiterjedésű gyeptájak terülnek el az erdőszéleken is. Szántók jobbra a településtől északra és délre találhatók.

Kilátás a község külterületére a Homok-hegy felől.

A települést a közigazgatási határon is átnyúlva nagy kiterjedésű, összefüggő erdőterület öleli körül. Az erdőgazdálkodás alatt álló területek az igazgatási terület 80%-át alkotják. Ez többszöröse az országos átlagnak. Az erdőterületek általában üzemtervezettek. Beépítés elhelyezése nem tervezett, javasoljuk ebben az esetben is a magastetős kialakítás alkalmazását. A beépítésre nem szánt területeken, összekötő utak lakott területi szakaszán kívül reklámfelület elhelyezésére szolgáló önálló építmény, felszíni elektromos hálózati vagy

hírközlési elem vagy építmény elhelyezése nem ajánlott. Gondoljunk az éjszakai fényszennyezésre is, a világítás kialakítása során csak lefelé világító megoldásokat alkalmazzunk.

KERTES MEZŐGAZDASÁGI TERÜLETEK

A paraszti jobbágygazdaságok szerves részét alkotta a szőlő. A XVII. századtól adómentességet kapott, aki szőlőművelésbe kezdett. A zalai dombok lankái mindig is alkalmasak voltak szőlőtermesztésre. A szőlőművelés és a bortermelés igen nagy múltra tekint vissza. Szilvágnak is két jelentősebb szőlőhegye volt. Az egyik a Nagy-hegy keleti-déli kitettségű, félköríves alakú lejtőjén, a másik a Homok-hegy keleti-nyugati lejtőin jött létre. Az 1850-es évekre az erdő újra visszahódította a feltört területek nagyrészét. A túl meredek, szabdalt lejtők megművelése nagy erőfeszítést igényelt, ugyanakkor sokkal kevesebb termést hozott. A mai kertes mezőgazdasági terület 26 ha nagyságban terjed ki. A hegy délnyugati részében egyre több a felhagyott terület és a magára hagyott, omladozó pince. Javasoljuk ezek megmentését és a zártkerti művelés fenntartását. Idegenforgalmi látványosságként kiemelkedő a hegyen létesített Tündérkert és Pincemúzeum. A Nagy-hegy félköríves lejtő, ún. "Patkó" alakú, ami egyes magyarázatok szerint meteorit becsapódási kráter. A hegyet érinti a Vargánya tanösvény, ami 5 km-es: Szilvagy központjából indul és a közeli szőlődomb, a környező erdők természeti kincseit, és épített örökségét mutatja be. Nagy-hegyi állomásán található az erdei tornapálya, pihenőhely főzési lehetőséggel, a Tündérkert és a Pincemúzeum. A hegyet érinti még a Pongrácz János kék kereszt jelzésű bakancsos túra útvonala, ami Szilvagy - Salomvár között 14,2 km hosszú és az erdőn keresztül vezet tovább. A jellemző beépítése a boronafalas, nyeregvetős pince, présház. Az építészeti hagyomány megtartása javasolt új beépítések esetén. A romos, használaton kívüli pincék felújítása során pedig javasoljuk az eredeti tapasztolt, fehérre meszelt homlokzatot nyeregvetővel. Javasolt a kertes területek helyi területi védelemmel érintett területként való szabályozása és védelme.

Nagy-hegy pincéi.

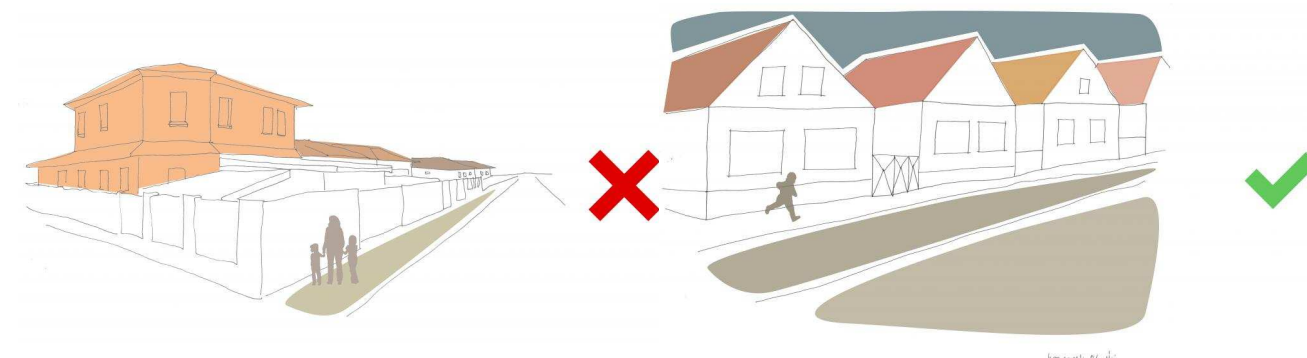
Példák pincékre, présházakra.

A tájképvédelmi jelentőségű területeken reklámfelület elhelyezésére szolgáló önálló építmény, felszíni új elektromos hálózati, felszíni új hírközlési elem vagy építmény elhelyezése nem ajánlott. A kertek kivételével kerítések csak vadvédelmi célból létesíthetők. A kertes mezőgazdasági területek életben tartása kívánatos (szőlőültetvények újraterelítése, épületek meg- és felújítása). A kertekben az épületeknél a hagyományos építőanyagokat célszerű felhasználni. A boronafalas, tapasztott felületű épület adta létformán a mai igény szint már túllépet. Az egy-két tanúként megmaradt elemet célszerű az utókor számára felújítani, megőrizni. A terepadottságokat változatlanul célszerű figyelembe venni.

Arra a kérdésre, mitől szép egy lakóház, nem lehet egy mondatban válaszolni. Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket.

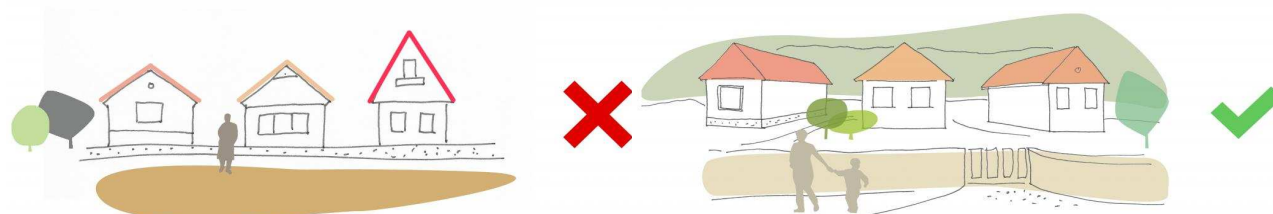
MAGASSÁG

Az egységes utcakép szempontjából fontos, hogy az egymással összeépített, vagy egymáshoz közel álló épületek homlokzati párkány magassága közel azonos legyen.

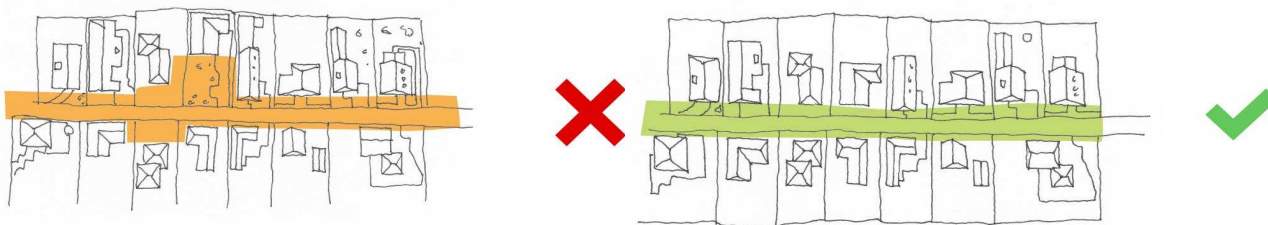
TETŐHAJLÁSSZÖG

Zavaró, ha az egyes utcákra, utcaszakaszokra, szomszédos épületekre jellemző tetőformáktól, vagy sűrűn beépített utcasorban a szomszédos épületek tetőhajlásszöge eltérő. Illeszkedő tetőkre a Béke utcai beépítéseknél látható jó példa (alsó kép).

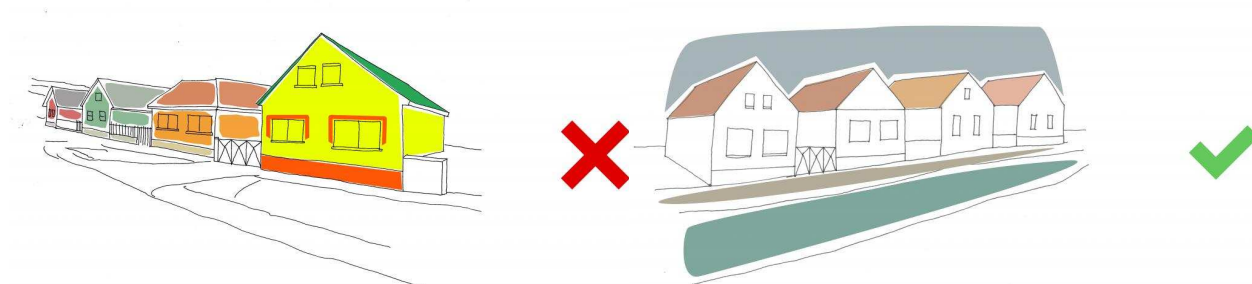
TELEPÍTÉS

Az egy utcasorban álló épületek esetében egységes módon kell az előkertet kialakítani. Az épületeket fő tömegükben az utcára jellemző módon javasolt elhelyezni, hogy az utcaképet alkotó homlokzatok egységes településképet eredményezhessenek.

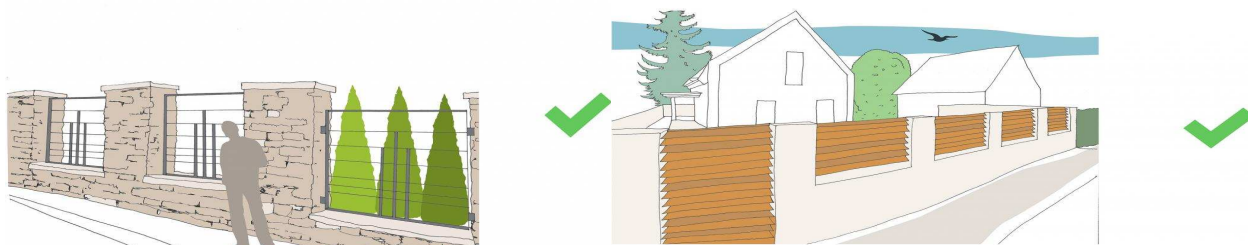
SZÍNEK

Kerüljük a harsány és a környezet, környező épületek színvilágától idegen színek használatát.

KERÍTÉS

Szilvágyon a lakóterületeken a tömör és áttört kerítéseknek is hagyománya van. A történeti településrészen az előkert nélküli beépítéseknek inkább tömör kerítés, és kapukialakítás jellemző. Előkerteres beépítések esetén viszont az áttört kerítés a gyakoribb. Az újabb beépítések inkább áttört jellegűek. A falazat anyaga téglából és kitöltő elemként a fa, fém szolgál jól. A téglából vagy újabban kőkerítések egykor is ma is kortalanok és ugyanúgy alakíthatók akár modernebb hatást kölcsönző látszó fuga nélküli kivitelben is. A kertes területen nem jellemzőek a kerítések.

Példák kerítésekre, kertkapukra.

AJTÓK, ABLAKOK

Az épületek megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják. Szilvágyon néhány régi egyedi ablak megoldásokra találunk példát. Javasoljuk ezen ablakok jellegzetességeit megtartani, esetleges cseréjük esetén az új nyílászáróknál alkalmazni, osztási arányaikat megtartani. Az új vagy felújított épületeken gyári típus ablakok és ajtók dominálnak.

Példák szecessziós, eklektikus és népies ablakokra.

Példa népies pince ablakra és ajtóra.

Az alábbi fényképek a zártkerti népies pincék ajtóbejáratai a régi kialakításokat mutatják. Általában deszka, vagy kazettás kialakítással készültek.

Példák pince, présház bejáratára.

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

Szilvágyon a kialakult beépítések elsődlegesen vakoltak. A díszesebb házak eklektikus vagy szecessziós ablakkeretezésűek, vagy egyszerű tagolt homlokzatúak. Általánosabb az új építések esetén az egyszerű, letisztult formák alkalmazása, legfeljebb egyszerű homlokzat díszek vagy keretezések alkalmazása. A Kultúrház épülete kiemelendő a megújítása során felhasznált faburkolata és téglalábazat alkalmazásával. A homlokzatra szerelt fakazetták a monoton homlokzat tagolását szolgálják. Helyi anyagként jól illeszkedik a környezetéhez és az udvaron elhelyezkedő pajtaszínházhoz is. Javasoljuk új építések, felújítások során is alkalmazni akár a nyílászárók, a zsalus ablakok, a fa oromzatok, a terasz kialakítások, burkolások esetén.

Kultúrház vakolt, faburkolatos és nyers téglalábazatos homlokzata.

GAZDASÁGI ÉPÜLETEK: PAJTÁK, ÓLAK

Egyre fogyatkozó számú sajátos gazdasági épületei a községnek. A korábban az udvaron telekhatáron álltak, vagy keresztben zárt sorú jelleggel épültek. Ma már egyre kevesebb pajta, ól maradt meg. A fényképen látható ezekre példa. Felhasznált tartószerkezeti anyagaik a téglák és a fa. Megtartásra és hasznosításra javasoljuk őket.

KERTEK

A településképhez a beépítéseken túl a kertek is hozzátartoznak. Az állattartás visszaszorulásával a lakótelkek esetében a díszkertek kerültek előtérbe. A szőlőhegy pedig megmaradt szőlő, gyümölcsösnek. Ott folyik mai napig a bortermelés. A régi gyümölcsök génállományának megőrzését szolgáló mozgalom: a Tündéerkert, amelynek egyik aktív szereplője Szilvágy. A település, mint a mozgalom bölcsőjében, országos találkozót is tartottak. Nagy-hegyen pedig helyi összefogással Tündéerkert létesült. A hagyomány megtartása és a mozgalom terjeszkedése javasolt.

A lakóterületeken a dísz és konyhakertek együttesen vannak jelen. Szívesen ültetnek szőlőt lugasként, természetesen zöldségeket. Ezek helye az udvar, vagy hátsókert.

A jól megválasztott növénytelepítés és gyepfelületek esetén is a kert öntözést igényel. A meglévő kutak jól szolgálhatnak most is. Megőrzésük, karbantartásuk javasolt.

RÉSZLETEK

A kertes területen járva az építészeti hagyományokat, a fa alkalmazásának sokoldalúságát is megcsodálhatjuk. A kertes területen található Pincemúzeum mellett számos apró, hangulatos részletével csábítja a látogatókat, gazdákat.

UTCÁK, TEREK

közterületek településképi útmutatója

A település utcáiban a gyepes padka, a nyílt árkos csapadékvíz-elvezetés a jellemző. A templom előtti tér és a Milleniumi park a faluközpontban szépen virágosítottak.

Példa faluközpont virágosítására.

Javasoljuk, hogy a közművekre és településképre is tekintettel az utcákban alacsony lombkoronájú fasorokat telepítsenek, amelyek nem takarják el az utcaképet, és növekedésük révén nem foglalják el a gyalogos járdákat. A padkák rendezése érdekében javasoljuk a szűk útkeresztszelvényekben a zárt csapadékvíz-elvezetés kialakítását és a felszabaduló területen parkoló, zöldfelület kialakítását.

Ady utca egységes, lombhullató fasor telepítése javasolt.

A község sportpályája a település nyugati részén, a Béke utca mellett van. A község igényeit kielégíti a szépen gondozott terület. A közút felől szép fasor határolja, amely alatt a padok kaptak elhelyezést.

Sportpálya a 0118/2 hrsz-ú ingatlanon.

A községnek két játszótere van. A Nagy-hegyen a Tündérkert előtt, illetve a Kultúrház mellett. Ez utóbbi mellett aszfaltos sportpályák is helyet kaptak. A központi fekvése és a Kultúrház udvarának egyéb célú igénybevétele miatt is jól funkcionál.

209 hrsz Kultúrház udvar és játszótér

A Kultúrház udvarán létrehozott Pajtaszínház a fesztiválok és falu rendezvényeinek ideális terepe. A tájegységre jellemző építészeti hagyományokat követő új épület színpaddal félig fedett és nyitott tereivel ideális a rendezvények lebonyolításához. A vele egy telken álló Kultúrház pedig az időjárástól védett, egyéb rendezvények otthona, egyben az infrastrukturális háttérrel is adja.

Az itteni rendezvények közül kiemelendő a Göcseji Szilvafesztivál, mint a helyi termékre épülő nagyrendezvény.

A Nagy-hegyen lévő játszótér a Pincemúzeum és a Tündérkert előterében van. Fekvése és kialakítása Vargánya tanösvény mentén lévő területet kiváltkép alkalmassá teszi a közösségi rendezvények lebonyolítására, vagy csak a szabadidő hasznos eltöltésére.

Nagy-hegy játszótér fényképei.

A községben szép példákat találunk a kishidak, árkokat átívelő átereszek kialakításra, fa alapanyagok felhasználására. Javasoljuk ezen ötletek alapján a meglévő uniformizált korlátok egyedi kialakítását.

A Lenti-Szilvagy kisvasút megépítése több mint száz évvel ezelőtt kezdődött meg, csupán gazdasági szempontok miatt. Zala megye erdőkben gazdag göcseji vidékéről rendkívüli nehézséget jelentett a kitermelt faanyag elszállítása. Az erdők zömükben feltáratlanok voltak, és a meglévő rossz minőségű erdei utakon kizárólag szekereken fuvarozták az értékes göcseji fát. Az agyagos talajú erdőkben különösen nagy problémát okozott a felázott, járhatatlanná vált földutakon a kitermelt faanyag szállítása. A letermelt erdei fenyő és bükk faanyag minőségi romlást szenvedett, ha nem tudták időben a felhasználási helyre szállítani. A XX. század elején ezért épült meg az első keskeny nyomsávú vasútvonal. Kezdetben két, egymástól független vonalon üzemelt: a Lenti-Zajda és a Csömödér-Kistolmács szárnyvonalon. Ahhoz, hogy az erdei vasutat a személyszállításban és a faanyagszállításban is gazdaságosan lehessen üzemeltetni, meg kellett építeni az összekötő szárnyvonalat. A Lenti-Szilvagy és a Csömödér-Kistolmács vonal összekötésére 1997 és 2000 között került sor. Ma a teljes vágányhossz eléri a 109 kilométert, és ezzel Magyarország leghosszabb erdei vasúti hálózataként tartják számon. A Szilvagy felé menő szakasz jelenleg csak gazdasági célokat szolgál. Tervezett a Kustánszegig történő meghosszabbítása és egy erdei megállóhely kialakítani. Javasoljuk az esetleges kiszolgáló épületek erdei környezethez való illeszkedését, pl: faanyagok használatát, magastetős kialakítást.

Kisvasút részletei.

Az iskolaként épült Kultúrház korszerűsítése során a korábbi komor jelleget a helyi anyagok megjelenítése és használata hangulatos épületté varázsolta. Javasoljuk az új lakóépületek esetén is újabb formák és megoldások alkalmazását is.

A Pajtaszínház példa közösségi épületre, fa szerkezetre, amely a népiépítészeti jegyeket, tömeg és tetőformát alkalmazva teremtett új teret.

Példa korszerűsített lakóépületre. A felújítást és esetleg a kisebb bővítést követően a településképhez illeszkedő tető és épületmagasság is megtartásra került. A megújított homlokzat, megtartott zsalus ablak jól illeszkedik a településképhez.

Példa új, de hagyományos pincék formáját követő pince prэшázra. A meszelt homlokzat korszerű építőanyagot takar. A fa oromzat pedig követi a helyi építészeti hagyományokat.

Példa felújított és jókarbantartott pince prэшázra. A meszelt homlokzat sárral tapasztott boronafalat takar.

PÉLDÁK SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

Az utcaképhez a hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégérek is ugyanúgy hozzátartoznak, mint az épületek vagy a növényzet.

Cégér, cégtábla elhelyezésekor elengedhetetlen, hogy az alkalmazkodjon az épület jellemzőihez, anyaghasználatához, a helyben szokásos formavilághoz.

A külterületeken reklámhordozók elhelyezése nem indokolt, és nem javasolt. Újabb felszíni infrastruktúra-hálózatok elhelyezése nem javasolt, a meglévők jó karban tartása elegendő és szükséges. Példa útbaigazító és információs táblákra, feliratra. A külterületeken reklámhordozók elhelyezése nem indokolt, és nem javasolt. Újabb felszíni infrastruktúra-hálózatok elhelyezése nem javasolt, a meglévők jó karban tartása elegendő és szükséges.

El kell kerülni a hideg fehér fényű világítást, amely 500 nanométernél rövidebb hullámhosszúságú fényt tartalmaz: Ennek megfelelően 3000K alatti érték javasolt a kültéri világítás színhőmérsékletére.

A világítótestek ernyőzése olyan legyen, hogy a fényt oda irányítsa, ahol arra szükség van: Megfelelő ernyőzés esetén a kibocsátott fényt nem látjuk közvetlenül. A megfelelően irányított fény nem jut a gyalogosok, járművezetők szemébe, az épületek ablakai felé vagy éppen az égbolt irányába. A fényeknek – még a díszvilágítás esetén is – lefelé kell irányulniuk. Így például a talajszintbe épített fényvetőket, melyek felfelé sugároznak, el kell kerülni.

Az utcákat amennyire csak lehet egyenletesen, és amennyire csak lehet, alacsony intenzitással világítsuk meg: Vidéki utakon a $0,3 \text{ cd/m}^2$ fényssűrűség elegendő, amely kb. 4 lux megvilágítással elérhető. Ez az EU útvilágítási szabványoknak (EN13201) megfelelő legalacsonyabb útosztály. Az EU szabványok gyakran sokszor erősebb megvilágítást ajánlanak, mint ami jelenleg a legtöbb európai településen megvalósult.

Igazítsák a kültéri világítást a tényleges használat idejéhez. Este 10 óra, vagy éjfél után jóval kevesebb fényre van szükség, ennek megfelelően az közvilágítás fénye csökkenthető. A megvilágítási szintek akár 50-80%-os csökkentése is lehetséges. A nem közcélú világítást teljesen ki kell kapcsolni, ha nincs arra közvetlen szükség.

Példa információs és reklámtáblákra, cégérre.

IMPRESSZUM

Szilvagy Község Önkormányzata
8986 Szilvagy, Béke u. 18.

Tel.: +36 (92) 573 430
E-mail: korjegyzo@zalasam.hu
Polgármester: Péntek Katalin
Főépítész: Kutnyánszky László okl. építészmérnök

KÉSZÍTETTE: MODULOR Kft (9700 Szombathely, Szt. Flórián krt. 2.), Gergye Péter
Telefon: +3694/509-244
Email: modulor.gergye@t-online.hu
FOTÓ: Gergye Péter

Szilvagy, 2018. március 22.